

Kaur Kajak
Rahandusministeerium
delta@fin.ee

Teie 07.11.2025 nr 12.2-1/4835-1

Meie 24.11.2025 nr 9-1/25/2316-2

Avalik konsultatsioon riigihangete direktiivide läbivaatamiseks

Esitame oma sisendi seoses Teie kirjaga avalikust konsultatsioonist riigihangete direktiivide läbivaatamiseks.

Üldisemas mõttes on riigihangete õigusloomes Euroopa suunalt suureks probleemiks nõ sektoraalsed failid, milles kehtestatakse nõuded riigihangetele. Esiteks on hankijatel raske järege pidada, millised nõuded võivad osutada kohustuslikeks ja teiseks ei suuda Euroopa Komisjon erinevate direktoraatide vahel oma tööd piisavalt koordineerida, et sektoraalsete failide vastu võtmisel oleks tagatud kooskõla riigihangete direktiividega. See võib viia olukorrani, kus õigusaktid on omavahel vastuolus: näiteks kehtestab sektoraalne fail mingi nõude täitmise, ent direktiivi kohaselt oleks tegemist nõ piirava tingimusega, mida kehtestada ei tohigi.

Samasugune probleem on direktiivide ja standardvormidega. Standardvormidel on märgitud kohustuslikud ja vabatahtlikud väljad, mis aga vahest direktiividega kokku ei sobi. Näiteks oleme Euroopa Kohtu otsustest õppinud, et direktiivi kohaselt tuleb raamlepingute puhul riigihanke alusdokumentidesse kohustuslikuna märkida raamlepingu eeldatav ja maksimaalne maksumus (või maht või kogus), ent standardvormid seda ei väljenda.

Järgnevas esitame mõningad ettepanekud direktiivi 2014/24/EL kohta. Täpsemad ettepanekud saame teha siis, kui Euroopa Komisjon on esitanud direktiivide eelnõude tekstid.

1. Põhjalikult tuleb üle vaadata direktiivide sätted, mis reguleerivad segahankeid ning eeldatava maksumuse määramist. Reegleid, mille järgi segahankeid määratleda ning riigihanke eeldatavat maksumust arvestada, on liiga palju ja sageli on need ka segadust tekitavad. Näiteks:

1) art 5 lg 3 teise lause kohaselt ei tohi üksikhanget jagada osadeks eesmärgiga hoiduda kõrvale direktiivi kohaldamisest, välja arvatud juhul, kui see on objektiivsetel põhjustel õigustatud. Jätkuvalt on täiesti arusaamatu, kuidas üksikhanget käsitleda, sest kohtupraktika ei ole antud küsimuses ühtne ning millised võiksid olla objektiivsed põhjused, millal oleks õigustatud üksikhanke osadeks jagamine.

2) art 16 lg 4 toob sisse ELi toimimise lepingu art 346, kuigi just kaitse- ja julgeolekuvaldkonna hangete teostamiseks, sh nimetatud art-s toodud esemete hankimiseks, võeti 2009 aastal vastu kaitse- ja julgeolekuvaldkonna direktiiv.

2. Art 14 on mõistetamatu – selle kohaselt kuuluvad direktiivi kohaldamisalasse üksnes sättes nimetatud CPV koodidega teadus- ja arendusteenused ning kõik teised teadus- ja arendusteenused on direktiivi kohaldamisalast väljas – samal ajal on Euroopa Komisjon andnud direktiivide ülevõtmise protsessis sättele vastupidise tõlgenduse.

3. Võistlevas dialoogis ja innovatsioonipartnerluses on arusaamatu, mil määral peavad riigihanke alusdokumendid sisaldama teavet tehniliste kirjelduste ja hindamiskriteeriumide kohta. Kuivõrd mõlema menetluse puhul on hankija suuteline vaid sõnastama oma lõppeesmärgi või vajadused ja lahendused, mida hankija asub hindama, selguvad alles menetluse käigus, ei ole realistlik, et tehnilised kirjeldused ja hindamiskriteeriumid oleksid kindlaks määratavad hankemenetluse alguses.

4. Samamoodi leiame, et ka dünaamilises hankesüsteemis ei peaks tehnilised kirjeldused olema sama täpsed kui nõ tavamenetlustes, vaid võiksid olla antud üldise indikatsioonina. Selleks, et otsustada, kas liituda dünaamilise hankesüsteemiga, ei ole ettevõtjal vaja täpset tehnilist kirjeldust ning see võib selguda alles seotud hankes.

5. Dünaamilise hankesüsteemi pakkumuste esitamise miinimumtähtaeg (art 34 lg 2 p b) on liiga pikk ja see pärsib selle vahendi kasutamist oluliselt. Sageli on dünaamilise hankesüsteemi alusel sõlmitavad lepingud väikesemahulised ning 10 päeva pakkumuste esitamiseks on selgelt ülepaistatud.

6. Raamlepingute puhul on arusaamatu, miks art 33 p-s b sätestatud võimalus sõlmida hankelepingud osaliselt raamlepingu tingimuste ja osaliselt minikonkursi alusel, on lubatud üksnes siis, kui raamlepingus on kehtestatud kõik asjaomaste ehitustööde tegemise, teenuste osutamise ja asjade tarnimise tingimused, ent mitte p-s a nimetatud juhul. Üldpõhimõtetega ei oleks vastuolus, kui raamlepingus oleksid osaliselt sätestatud kõik asjaomased tingimused (näiteks 1 aastaks) ja osaliselt korraldataks alati minikonkurss (näiteks raamlepingu kehtivuse aastatel 2-4).

7. Sama art lg 5 p a on arusaamatu – Euroopa Komisjon on väljendanud, et läbirääkimised minikonkursil ei ole lubatud, ent samal ajal on direktiivis sätestatud, et hankijal tuleb pakkujatega kirjalikult nõu pidada – mille üle selles faasis peaks hankija pakkujatega nõu pidama?

8. Elektrooniline oksjon peaks olema üles ehitatud selliselt, et selle kaudu, eraldi välja arendatava liidesega, oleks võimalik tellida ka pakkujate olemasolevatest veebipoodidest. Praegusel kujul peab pakkuja selleks, et elektroonilisel oksjonil osaleda, tegema väga palju lisatööd selle asemel, et saaks kasutada juba olemasolevat veebipoodi, mis omakorda pärsib selle vahendi kasutamist. Elektrooniliste vahendite regulatsioon direktiivis on vananenud ja kohmakas.

9. Kõrvaldamise aluste art 57 lg 1 viimase taande ja art 60 koosmõjus jääb arusaamatuks, kuidas kontrollida pakkuja organitesse kuuluvaid füüsilisi isikuid siis, kui pakkuja on asutatud ja tegutseb ühes riigis, ent näiteks juhatuse liige on teise riigi kodanik või resident – millise riigi väljastatud tõend on sellisel juhul asjakohane tõend füüsilise isiku kõrvaldamise aluste puudumise kontrollimiseks.

10. Kõrvaldamise aluste ja kvalifitseerimise tingimuste kontrollimise puhul (art 60) peaks olema selgelt sätestatud, et kontroll võib põhineda ka üksnes pakkujate kinnitustel. Praegu on direktiivist võimalik kaheti aru saada, mis on viinud selleni, et erinevates liikmesriikides on erinevad regulatsioonid ning sageli ei ole võimalik mõnest liikmesriigist pärit ettevõtja puhul saada asjakohast teavet või tõendit, kuivõrd seal aktsepteeritakse ka üksnes pakkujate kinnitusi ning tõendusmaterjali direktiivis sätestatud kujul üldse ei väljastatagi.

11. Lähtuvalt viimaste aastate jooksul kujunenud julgeolekuolukorrast võiks ka klassikalises direktiivis sisalduda säte analoogselt võrgustikusektori direktiivi 2014/25/EL art-ga 85, mis võimaldaks tagasi lükata kolmandatest riikidest pärit kaupu sisaldavad pakkumused.

12. Rahandusministeerium suhtles enne direktiivide vastu võtmist Euroopa Komisjoniga tihedalt teemal, et direktiivi lisa 1 on vananenud ning selles nimetatud paljusid asutusi enam ei eksisteeri, st ei eksisteerinud juba siis, kui direktiivide vastuvõtmise protsess käis (näiteks Riigihangete Amet). Ometigi võeti direktiiv vastu sellesama vananenud nimekirjaga. Järgmised direktiivid võiks selles osas olla kaasajastatud infoga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kati Eller
riigihangete osakonna juhataja

Evelin Karindi-Kask 5917 4768
evelin.karindi-kask@rtk.ee